

VOJTECH MARTINEK

PÍSEŇ O DOMOVINĚ

Moravskoslezská
vědecká knihovna
v Ostravě

Příspěvková organizace
Moravskoslezského kraje

www.svkos.cz

Toto elektronické vydání vychází z textu **Píseň o domovině** od Vojtěcha Martínka, který byl vydán nakladatelstvím Pásmo v Opavě v roce 1937.

ISBN 978-80-7054-279-8 (pdf)

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě
2020

Text díla je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno autorským zákonem č.121/2000 Sb.

Elektronické vydání (typografická a grafická úprava) je poskytováno pod licencí Creative Commons.

Píseň o domovině

Překrásná země – z modrých vstává par
v půlnočním snění odhmotněný tvar,
hory se modlí. . . varhan šumění...
ó, stékej s nebe, žlutý plameni...

Překrásná země... ránem zalitá,
úbočí jiskrami se zakmitá,
pás pole hoří, prudce voní rmen,
žito se vlní, půjdeš očištěn...

Překrásná země... rozhořelý splav
nespoután bije do skloněných hlav,
tón vysoký a přerývaný zní,
zpívejte o polednách píseň žní –

Překrásná země... chvíle idyly,
barvy se v měkkou píseň ztavily,
stařík chvějný, až se skloní den,
řekneme zvolna: Budíž pochválen...

Bolestná země... motyk těžký tep,
tvrdá jsi, hlíno, vydej černý chléb,
člověče, hlouběj nakloň snědou šíj,
chalupo, bídu věkovitou skryj –

Bolestná země... živíš nás? a zač?
Ach, dětí bělovlasých tichý pláč,
modravé oči plaše vyhlédly,
v plesnivé jizbě chrpy pobledly –

Bolestná země – kam jdeš z dědin, kam?
Stín mlčí komínů a černých jam.
Jací tě hadi zlobně uštknuli,
zakletí v nápis černých tabulí?

Bolestná země... svátky, soboty
jsou šedé stejně – není roboty,
ten výkřik pánský od fabriky slyš,
ty, robotníku, dobře rozumíš?

Domovská země... jasně, jasně vím,
tvé dědictví jde stále žitím mým
a pohled známý do nitra mi vnik',
děvucha v polích, starý robotník –

a náhle sladké housle zpívají,
ty, země, mluvíš... dlouze, potají,
pradědů odkaz zpívá v řeči té,
ó, čím se ke mně, mrtví, hlásíte?

Věčnost má oči přísné, kovové,
že chvěji se... Ted cítím, domove,
jak v chvíli zasvěcené – sám a sám –
klíč ke tvé tajné řeči nalézám.

Po lidech, po lidech

Po lidech, po lidech se duši málo stýská.
Ke strýcům v burnusech a robkám zvědavým
jsem nepřišel. Však více je mi blízká
věc každá neživá. A tu teď pozdravím.

Pruh stromů v aleji, jenž do zlatova plane,
pás polí nahnědlých, kam zrak se zadívá,
a na obzoru lesy měkce načrtané
i říčka šumivá,

to domovina moje, to je moje mládí.
A hle, už vidím je, jak běží naproti
děťátko plaché, hubené. Už pádí, pádí...
Můj bože, co ti je? Též teskno bylo ti?

Ach, to je moje mládí, choré, neduživé,
keřiček nalomený, zkvetlý z rašelin.
Ne, ty jsi neumřelo, živé, živé, živé,
pojd', znovu půjdeme i brázdou, v lesů stín.

V uličkách starosvětských srdce žalně prahlo
a v samoty si prchlo s rozhořeným snem.
Pak světy tvořilo si, za oblaky tállo,
k vidinám promlouvalo rodným hovorem.

Daleko, daleko... Jsou lodi připraveny.
Řetězy rachotí. Už kotvy zdvihňete!
Za mořem, za horami ostrov zaslíbený.
Tam kvítí divotvorné v noci vykvete,

tam plody plamenné ti trysknou ve větvoví,
zdroj šumí lichotivé písňě lahodou,
tam letí vzduchem ptáci démantoví,
rusalky teskní sladce nad vodou.

... Po lidech, po lidech se duši málo stýská.
Strom, voda, polí lán se dotkly duše mé.
Pojd', drobná dívčinko, dnes divně jsi mi blízká,
pojd', ruku dej mi... tak... a spolu půjdeme.

Pastel

I.

Ani k vám jíti nemusím, chalupy shrbené.
Přivru-li oči, každá se přede mnou rozloží.
Horoucí přelud si na vás, na vás vzpomene,
já vámi putuji nyní, churav a na loži.

... Šumí lesy a voní trávy a zrají jahody,
s veselým křikem vzlétli ptáci do mlází.
Mých dvacet roků s nimi je, dívá se do vody,
dere se houštinou, hvízdá si, stezkou se prochází.

A všecko je vonné a sladké, pozdravem volá mi,
vždyť je to známé a moje, veverka, motýl a pták.
Ach, kolikrát jsem bloudil lesními cestami...
Nejdřív je Paskovský les a potom je Obecňák.

Z houštin se vydere hajný a ohláší dobrácky;
»Pěšinku něsmi se chodit', bo se tu plaší zvěř!«
Pantáto hajný, ten les náš odraný, žebrácký
že by měl zázraky takové? Ó věř tomu, věř!

Ale už hajný se ztrácí s vousisky mrožími.
A přece – zde to bylo – před lety, před lety.
Jak nejsladší pastel se děvčátko noří mi,
v zeleném zajetí stromů obrázek zakletý.

Vidím a slyším. Oči a vlasy. Řeči spád.
Pusinku měla růžovou a sedmnáct let.
Ach, bože, jen dvacet roků umí tak blouznivě vzplát
a pro hlouposti hlavu umí si rozbíjet.

II.

Stará a hořká kapitola.
Hebce ji ze vzpomínek lovím.
Půl pohádky a prosa zcela,
jak kostrbatým veršem povím.

Modravé oči, vlasy lněné.
Zpod šátku zlatem zasvítily.
»Což – nemáš strach?« »Ach, ne ne, ne ne!«

»Jít sama lesem?« »Bože milý —!«
Věru už nevím po pořádku.
Jen voněl mech a pryskyřice.
A ona u mne a tak z šátku
smála se plavá blýskavice.

Hřálo to tělo. Vlna, vlna
běžela horkou mojí hlavou
a divná rozkoš, hoře plná,
zpívala písni kolébavou.

»Ale ne, bože!« »Co ti brání?«
A do ucha mi měkce znělo
jak nalomené zavzlykání;
»Srdce by příliš zbolelo!«

A přejde den a mlha sedne.
A zbytečný je ston a vzlyky
To děvčátko mé v chvíli jedné
chlap svedl cestou od muziky.

Čím opilé jsi bylo, dítě?
Ach, láska, láska, směšná fráze!
Co, drobné srdce, omámí té
a kde je hříchu, ctnosti hráze?

Let třicet přešlo. Stará žena,
udřená, zshedlá. A mi znělo
jak věta kdysi přelomená;
»Srdce by příliš zbolelo!«

Za hory, za vody

Ach, za hory, za vody, do daleké země
uteklo moje mládí – jako stín – jako sen.
A přece ve chvíli půlnoční se znovu vrací ke mně
a je to přelud, krásnějším životem naplněn.

Tak nikdy nehořelo slunce jak v půlnočním snění,
tak nikdy nešuměly vody a nikdy nezpíval les,
tam nikde tak sametových zákoutí není,
k takovým studánkám krok mě nezanes.

Prudčí a mocnější skutečností půlnoc zpívá.
Krev horkým příbojem se v těle rozlije.
Zahoří temným ruměncem tvář tvoje neduživá,
nejsladší víno piješ, jež tě opije.

Zase je po polích, po mezích prška světel,
do modré oblohy perutí bije pták,
zašuměl žitný lán a růžově svítí jetel
a písničku výsměšnou notuje vlčí mák...

Ztracen jsem v brázdě i s knízkou rozedranou,
jak očarován jdu tím labryntem stran –
Indie voní, červeň žhne a požáry planou,
ale se mnou jde tygřice Jiskra a kapitán Korkoran.

Putujem spolu, bojujem, vítězíme,
princezna nade vše krásná blýská očima,
na stezkách v pralesích podivné tajemství dřímá
a hlavu zelenavá propast objímá...

A přelud rozpadá se jako mlha z rána,
odchází princezna, tygřice, kapitán
a ještě naposled ta knížka rozedraná
kmitne se na chvíli... pár ohmataných stran ...

Ach, za hory, za vody, do daleké země
uteklo moje mládí – jako stín, jako sen –
A přece ve chvíli půlnoční se znovu vrací ke mně
a je to přelud, krásnějším životem naplněn –

Měsíční besedy

Žije ještě starý loutkář,
žije starý komediant?
Jistě je jak Metusalém,
hubený a rozsochatý,
s bohatýrským šedým knírem,
dětských roků kouzelník – –

Krčma nízká, očazená
zachvívá se dětským křikem,
na lavicích v stínech sedí
synci ježatí a bosí,
Františ, Vojta, Floryš, Jindra;
děvuchy se rozvrtěly,
plavé copky míhají se,
to je Nežka, Fanka, Milka,
vypiskují, hádají se –
i ta lampa s černých trámů
vesele se kymácí –

Ale v koutě šeré krčmy
tajemství je velké skryto
... zvonek zvoní, jizba tichne,
ještě Ruda potahuje
světlovlasou Maryču –
a už světlo blýskne z kouta,
opona se vyhrnuje,
obdélník se rozzařuje,
vidíš pokoj malovaný –
ani rechtor nemá taký –
a v něm chodí napřímený,
divné věci slavně hlásá
čarodějný doktor Faust –

Na sto dětských očí svítí,
vpilo se už v světlou plochu,
nyní veselý smích tryskne,
ach, to skáče po jevišti
rozpustilý, švitořivý
v rudých šatech Kašpárek –
a teď ticho – zarachotí

z dálky hrom... a tenký hvízd...
dech se úží, srdce bije...
s Faustom hlomozně se smlouvá
chundelatý Mefisto...

Po týdny jsem v očích nosil
Mefista a čaroděje,
plnou hlavu měl jsem postav,
volaly a lákaly mne,
hlučely a vtipkovaly –
ach, to byla mluva jiná,
než jak doma mluvili jsme,
vznešená a ozdobená,
tajemná a hrdinská –
Ach, mít znova osm roků,
sedět v krčmě začernalé,
poslouchat ty staré zvěsti,
jak se třesou se rtů loutek,
splynout s nimi v jeden proud...

Ale loutky nezradily.
Za noci, když měsíc hoří
(stejný, jak se díval kdysi
do skrčené chalupy),
na měsíční chvějné přízi
figurky se znovu zjeví:
Kašpárek se bujně houpá,
metá rychlé kotrmelce,
zarachotí černý dřas,
krásná panna Dišperanda
přejde v šatech z organýnu,
usmívá se malým rtíkem,
Škrhola se s holí klátí,
zpupně nadýmá se Franc,
ale nejdéle se dívá
za noci, když usnout nelze,
do mých pochyb, do mých tužeb
čarodějný doktor Faust...

Filosofe, mistře Fauste,
zestárlí jsme asi oba,
ani ty jsi neobjevil

vzácný kámen mudrců,
života se propast šklebí
stále mlčky, ironicky,
nerozreší bědný člověk
bolestného tajemství –

Filosofe, mistře Fauste,
až zas přijdeš na besedy,
zabruč slavné zaklínání
»hokus pokus filosofus«,
snad přec tryskne z černé skály
zázračná ta voda živá –
posaď mne v té noční chvíli
na svůj čarodějný plášt –
poletíme širým světem,
tam jsou dole města, lesy,
tam se kroutí Ondřejnice,
tam kdes byla stará krčma,
kde jsem viděl zápas tvůj,
zastavme se aspoň chvíli,
zmizí roků čtyřicet –
zase sedí Františ, Nežka,
bosí synci s děvuchami,
zvonek cinkne, rozevře se
malovaná opona,
oči hoří, srdce bije
a ty slavnou řečí kouzlíš
vyvanutý velký sen...

Letem

Červené hlavičky jetele
skákají z polí vesele,
volají do oken vagonů:
Na vojnu, na vojnu, na vojnu?

Na vojnu, ano! Jedni snad
s osudem jedou bojovat,
ti druzí horkou touhu svou
do širých světů zanesou.

A jak se díváš tiše ven,
dědiny kývají do oken,
barvy a krajiny, obrazy,
všechno to očima prochází.

Co nejdřív, možná, zjeví se
v mlhavém, sladkém obryse
nového světa vidina,
rozkvetlá vonná květina.

Ach, srdce, čekáš na zázrak?
Pozdraví tebe modrý zrak,
děvuška v mžík se zadívá,
na tebe ručkou zakývá,

zdraví tě stíny borovic,
zdraví zář kaštanových svic,
duhové máků řetězy,
kopretin terče na mezi...

Daleká cesta, daleká.
Kdož ví, zda zázrak nečeká?
Je krásné, když se rozpřáhnem
za barvami a jasným snem,

za jednou chvílí prchavou,
co rozjiskří se nad hlavou,
v níž byli jsme a nebudem' –
za neskutečným přeludem.

Socha

S Marie Panny teče zlatá zář,
na zlatém šatě zlatý pramínek.
Úsměvem zlatým zalita je tvář.
Tak na sloupu se zdvihla nad rynek.

Zapomenuta v městském ruchu je,
vyhaslý odkaz dávných staletí.
Barokní socha spásu slibuje:
nad země trudy k nebi dospěti.

A dole pod ní auta skřípají,
v přeletu víří kolotoče cen:
v městského žití hlučném mumraji
na cifru, na groš pohled obrácen.

Co dáváš? A co ty? Co kořistí
být může zítřka? Co je dneška díl?
Sta hladovců se touží najísti,
když jeden křičí: Já se nasytíl!

Špinavé vlny z bank a tržiště
sem zalévají starý podstavec.
Dnes chleba kus! A zlato! Napříště
snad ideál jak nadbytečná věc!

Upřený pohled sochy zlacené
se léta dívá k modrým oblakům.
Je nepohnuta. Kol ní přežene
se pomíjivý světa svár a šum.

Horskou pěšinou v noci

Přišel jsi poznovu... Po mém boku
neslyšně druží se k mému kroku;
kolik tak roků jdem' a jdem'
bolestným žití pochodem!

Vidím ho v noci a vidím ho za dne.
Ve dne má oči jasné a chladné –
a v noci žhnou fosfornou tmou,
spalují, mučí hlavu mou.

Ve dne mne vodí po pevné zemi,
chodíme stezkami, ulicemi,
všecko se sčítá do klidných vět.
Tečka a jasný rozpočet.

Jasný je rozhled a jasná víra.
Člověk je věčný a neumírá.
Nad hmotou svítí do slavných dní
nezničitelnou pochodní.

Noci, ach, noci – spíjejí, trýzní.
Duše se láme horoucí žízní.
Otázky čekají v koutě teď.
Pověz, ó chudáku, odpověď!

Nad zemí letíš, hvězdy teď hoří,
nad plání, nad horou, řekami, moří
a do všech stran je rozpoután
nesmírný modrý oceán!

Ubohý prachu! Padneš, padneš.
Otroku minuty! Zvadneš, zvadneš.
Nač tryskneš jiskrou bezděky
a hyneš pak na věky, na věky?

Temnem jdu, křovím. Proti mně oči
výsměšnou otázkou dále se točí
a prudce žhnou fosfornou tmou.
Smiluj se, Bože, nad duší mou!

Nad horskou strží smrt zpívá o půlnoci

Sum dálných vod se nese echem v tmách,
dalekých vod, dalekých vod –
nesmělou ruku po tobě jsem vztáh'
v tmách, v tmách –

Ale tak divný zavál na mne chlad,
mrázivý chlad, drtivý chlad –
ó řekni, dovedla bys milovat,
být žár, ne chlad?

Jsi pozemská milenka, ne stín,
prchavý stín,
vyrostlý z hřichů a prokletí, vin,
pradávných vin?

A z bolestných hloubek zašuměl hlas,
měkký a sladký hlas,
jak houslový nápěv se nocí třás'
glas, měkký hlas:

Mrazná jsem, hrozná jsem, těžká jsem,
nejstrašnější bolest jsem,
však vaši bolest zakryji snem,
lahodným snem –

a bude to věčný a nelomený sen,
na oči zemdlené sen –
podej mi ruku, budeš uzdraven,
uzdraven, uzdraven...

Píseň starých lip

Hroby se kupí v tichém stmívání
pod starou lipou.

Mudrců slova směšně stařecká
zvolna se sypou.

Jsou jako písek drobný, droboučký
a prosívaný,
padají tiše na tvé bolesti,
na tvoje rány.

A přece nezhojí a přece nezhojí,
nedají síly,
jen aby žízeň tvého života
ti uhasily.

A pod tím tlakem písku moudrého,
co padal léta,
přec křečovitě prodírá se hlas
a horce vzlétá:

»Slunce a život, bílá oblaka,
trávy a vody,
rokliny v horách; žlutý petrklíč,
poupata, plody.

smích dívčích rtů a sladké zmámení,
tančívá věta,
svítivé moře, cesty hrdinské
na konec světa!«

Padají slova starých mudrců,
však píseň živá z ptačího hrdla,
korun šumění,
slyš: zpívá, zpívá.

Jasný říjen

Hle, nejsrdečnější teď pozdravy
volají k tobě s mýtin všech a strání –
ó díky tobě, říjne laskavý,
že uštědřil nám pozdní požehnání!

Ted' slunce v bucích lampy rozžehne,
duby a javory si v zlato mění,
světelným tokem lesy prošlehne,
dukátky rozháže si v jahodení.

A země voní v jasu poledním,
ne pachem mrtvolným, však dechem živým,
tiše se dáváš ukolébat jím
jak matky pohlazením konejšivým.

Své syny všecky rozeslala v svět,
když listí žloutlo, dlouze loučila se –
a nyní chce je všecky zavolati zpět,
by ohřáli se v rozhořelé kráse.

Daleko jsou a ticho u vod jest –
a ona zůstala tu jenom sirá,
nuž, aspoň v dálky háže stuhy cest
a lesů jasnou náruč otevídá.

Ted' strom i tráva i mech zrosený
širokým usmíváním oddychuje.
Dík za zvonivé dětské prameny,
dík za oblak, co nad pasekou pluje,

dík za život, než smrt nás přelomí,
dík za svíce, jež v tmách se rozsvítily,
dík za hudbu, jež chví se nad stromy,
dík za ilusi krásy, záře, síly!

Ondráš

Po horách chodil – v roklinách skal
a v nuzných chalupách úkryty míval,
s vojáky rval se, boháčům bral,
horalům dával, hýřil a zpíval
z Janovic Ondráš...

Tak vždycky žije zbojnický rek...
snědý a šlechetný, zpupný a snivý,
darmo byl žárlivý hraběte vztek,
z nástrahy prchá kouzlem a divy
z Janovic Ondráš...

Pak jednou v sviadnovské hospodě zdvih'
kamarád obušek – výkřik a rána –
pro náhlé zmámení, děvuchy smích
hlavička zrudla silného pána
zpod Lysé hory...

Ondráši, hrdino bezkydských hor,
jak snadno zhynout v hodině jedné!
Velmože mohl spálit tvůj vzdor,
a tvoje konce tak bědné, tak bědné
pro ženský úsměv...

... Jak je to dálno – zboje i krev!
Hory jsou tiché, děvčátko zpívá
na horské stráni... Slabounký zpěv
pramínkem tenkým s úbočí splývá:
»Ondráš, Ondráš, dobře sobě rozvaž,
dobře sobě rozvaž, keru cestu iť maš.«

Ostrava

Já, Ostrava, jsem v tichý lehla kout,
mou hlavu omyl dravý Odry proud,
k mým řadům Ostravice od Bezkyd
van nesla borovic a mír a klid.

Ten pozdrav s hor se měkkou vlnou táh
a za večerů mizel v uličkách,
kde prostý občan robil v díle svém,
kde mistr soukeník tkal za stavem,
kde krejčí stříhal, měřil vážný, tich,
kde do krčmy zval pověšený vích.
Ach, minulost! Jen jako dávný sen
ten obraz zakmitne se roznesen
a jenom v chvíli tiché, půlnoční
z té starosvětské písni ohlas zní.

Já travou rukou sáhla v černou zem,
já v balvan udeřila kladivem,
můj kahan rozbil věkovitý stín
a plašil skryté duchy ze hlubin.

To moji sluhové, co do slují
svalnatou rukou mocně lomcují,
to moje říš a černým skvostem tím
jak démanty si šíji ověsim.

Já v zem jsem bušila a v zápětí
hladový jazyk ohňů vyletí.

Ó šlehni, roztanči se, plameni!
Tvůj odlesk pýchy mojí znamení,
mým věncem rudá tvoje záplava,
má barva černá jest a krvavá.

Tak zdvihla jsem se, mocná vládkyně,
jež poroučeti umí jedině,
tak zdvihla jsem se, pyšná, vítězná,
ne navoněná, sladká princezna,
co měkce dívá se a nesměle,
však žena tvrdá, žena z ocele.
Můj trůn je vysoko až v oblacích,
nad pochmurnými komíny se zdvih',
nad továrnami, jícný, věžemi,
nad mosty, jeřáby a nad zemí.

To všecko, všecko moje panství jest!
Slyšíte hudbu, jež hřmí na počest?
Královský pochod neutlumený:
stroj rachotí a lkají sirény,
řetězy zvoní... úder pístů, pák,
nesmírný rytmus bije do oblak
a doprovodem temně ráz a ráz
klín země rozrytý se rozetřás...

Já, černá Ostrava, tak s velebou
pochmurně trůním, s mraky nad sebou,
plameny boky svoje ovívám
a ruce chladím v temné hloubi jam,
všem krasavicím zcela nerovná:
jsem chmurná, mocná, černá královna.

Orlová

Zoufalé temnoty se slezskou zemí táhly.
Jdou stíny kovové. A z tůně hřbitova
v hodinu půlnoční se zachvěl výkřik táhlý.
Ó slyšeli jste? Zní to píseň věštcova.
Na poplach zněla, na poplach jak bije
zvon úzkost smrtelnou v té chvíli poslední.
Chraplivým refrénem se láme melodie:
»Záhynem, dříve než se rozední –«

Však ještě doutnal, doutnal plamen pod popelem.
Úmrtní listy psal jsi, že už nežijem,
geronský vladaři, v tom kraji zachmuřelém,
a výsměšně se neslo v chrámech rekviem –
a přece křížovaný trpitel se zvedal,
hřeb vyval krvavý, co vryl se do dlaní,
a pravil krkavci, co na kříž jeho sedal:
»Když půlnoc nejhlubší, přec tryskne svítání!«

Vždyť marno nemohlo být tolik práce lidské,
vzdechů a slz a kleteb, horkých nadějí!
Vždyť marno nemohlo být hoře gigantické
a nadarmo se srdce lidská nechvějí!
Ten, kdo svým kladivem bil v černou skálu,
ten, kdo šel za pluhem a oral zem,
ten, kdo stál před škamnami, dělník ideálu,
ten každý ruku zdvíhal k zítřku, za světlem.

A hrob se nezavřel, ač se už rozevíral,
a prsa vydechla, co mřela ve strachu.
Po věky rytíř kovový zem tvrdě svíral,
a rukou mozolnou byl sražen v rozmachu.
Z půlnočních stesků světlý zítřek zraje,
květ barevný se v slunci jasné mihotá.
Ruch strojů, vozů hřmot a úsměv kraje –
tot pozdrav víry jest a píseň života.

Ostravské jaro

Má černá země – ne, ty nejsi jen
kamenné dýmy nad hradbami střech,
v tmách rýsované šňůry svítilen,
komínů pýcha, strojů dravý spěch,

má černá země – ne, ty nejsi jen
zoufale k nebi napřažená pěst,
blýskavý úsměv nalíčených žen,
grimasa robotníka; život nelze snést,

i s nocí neklidnou a rozhořelým dnem,
královno, žebračko, stejně nesu tě,
má černá země – ale slyšel jsem,
jak temně šumí Odra v zákrutě,

fialky voní v šerém zákoutí,
jehnědy raší, zem je prohřátá –
a chceš-li za havířské domky proplouti,
na kousky půdy skáčí kůzlata,

a na haldách, v tom smutném království,
stráň sirnými je toky sžíhána,
prach zakletými plameny se chví –
tam dnes jsem slyšel zpívat skřivana.

Ostravská píseň

A řekly komíny a černých pecí kruh;
Je všecko naše, naše, celá zem i vzduch!
Kam naše noha v zem se zarývá,
tam naší moci pečet tmí se dunivá,
kam zaútočí naše ramena,
tvrdá a vůdcovská a ohněm pokřtěná,
tam síla rozpřáhne se rozmachem.
Je všecko naše, naše, nebesa i zem
a ničeho se naše síla nebojí.

K obloze vzepjaly se v zpupném postoji,
k obloze vysoké, jež slavně nad zemí
se modravými rozklenula výšemi.

A rudé komíny vráz rostly víc a víc,
dech všecek nasbíraly z tvrdých plic
a k jasně obloze svůj vychrlily dým
znova a znova útočením surovým,
a všecky sirény teď vztekle zařvaly
rozkazy pánovy a raby volaly,
potupy bily v nebe dýmem znectěné,
volaly úšklebky a smíchy plamenné.
Ó hřměte, sluhové, a slyšte rozkazy,
má vůle, moje moc dni vaše provází,
provází vaši práci, únavu i sen.
Jen já, pán slavný, jediný, buď pozdraven,
pozdraven pokorným až k zemi úklonem,
neb moje všecko jest, i nebesa i zem!

Však dým, ten urážlivý smích, zpět k zemi pad',
jak roztrhaný cár se na komíny klad' –
a večer tichým krokem přišel po špičkách,
kamarád soucitný, a zvolna ruku vztáh',
zahrady zavoněly potopené v stín
... a není hřichů, není rozkazů a vin
... a mocná obloha se klene nad hlavou,
zas očištěna, vítězná a laskavou
ted' řečí k tobě mluví. Vím to, dobře vím,
i pozdrav komínům teď šeptá mlčícím.

Dech domova

Uličky úzké jsou a křivolace se točí,
městečko ztrnulo starosvětským snem.
Dvacáté století? Hle, domky na úbočí
dýchají klidným, přikrčeným životem.

Tak žije se pokorně dnes jak po staletí
a střechu stejně nyní netřesk ovroubí.
Tak starci zmírali a honily se děti
v zákoutí domků, v šeru podloubí.

Kostelík s návrší drobným hlasem volal,
hřbitůvek konejšil; konec lidských běd,
počestný soukeník u stavu prozpěvoval
písničku, vzpomínku vandrovních let.

Chodil pan purkmistr s hlavičkou napřímenou,
pan rektor uctivě se za ním odváží
a večer robotník se vykrad s chorou ženou
na chvílku posedět na starém zápraží –

Ach, vidím to všecko znova, znova, znova.
Uličky dřímají. I já jsem zaklet v snách.
A na rohu čeká postava pradědova
v prastarém burnuse, šedivých punčochách,

v podivném kašketě a se strakatým šátkem,
do modra vyholen jak dávných za roků.
Tak chodil do kostela kdysi za velikých svátků
a nyní, nehmotný stín, jde mi po boku.

Zde žil jsi, praděde, tvůj otec, děti tvoje,
řemeslníčci skromní, před lety, před lety.
Daleko hořel svět a jeho svár a boje,
v zátoku tichou byl tvůj život zakletý.

Na drobné zahrádce šest dětí v klubku vřísklo,
tak hlomožit jen dětství rozpustile zná,
až tobě, občane ctný, v sedých očích blýsklo:
Pramálo statky Pánbůh, víc dětmi požehná.

I barevný den přišel. Poutě. A před kostelem
vysoké korouhve se pyšně rozvijí
a slavné procesí jde s nakloněným čelem
pozdravit frýdeckou Pannu Marii –

(slyšíš tu píseň? V sídle nebeštanů
čest bez ustání tobě zaznívá,
jsi jako cedr vonný na Libánu,
jak javor u vod, v polích oliva...)

blýskají světla... kadidlo se nese,
varhany duní v mocném oblaku –
synové lidští, k zemi nakloňte se,
však pozdvihne vás síla zázraků...)

V neděli v krčmě sklenka zazvonila,
všední den k tuhé práci tebe přinutí,
otázka každá rozluštěna byla:
zrození, lidský čin a tiché zvadnutí.

Vše mělo řád a zákon, chvíli pravou,
za každým dobrým skutkem přišla odměna.
Smířeným obloukem se zdvihla nad tvou hlavou
modravá obloha mráčky skropená.

Ach, praděde, co se mnou zvolna chodíš,
jak jsem se odcizil, potomek zbloudilý!
Mým tělem vlna rozlévá se bolná,
půl k slunci vypjat jsem, půl sražen bez síly,

s démony v hlubinách se zarputile biji,
jak otrávený dar já beru každý den,
nad starým papírem svou spřádám elegii,
a přece nezlomen, ne, jenom nalomen.

Cizí jsou mně už domy s vysokými štíty,
cizí jsou jizby, poval zčernalý,
značky už nepřečtu, co do trámů jsou vryty,
ze studny nebudu pít, kam listy padaly,

cizí mně je tvůj kroj a cizí tvoje víra,
nad hlavou světel, běda, nevidím –

– a přece chvílemi mě těžká ruka svírá
a přec ti, dávný předku, tiše závidím.

Proto se nesmělými ploužím kročejemi,
stín měkký zvuky lehce utlumí.

Jsem cizinec, co přišel z dálých zemí
a už jen zpola rodné řeči rozumí.

Jsem cizinec, co vyplul do dalekých moří
ne za zlatem, jen směšnou touhou hnán:
zem uvidět, kde žhavěj slunce hoří
a nekonečný slyšet oceán,

– a prošel ostrovy, kde lidská bolest stená
a prošel pouštěmi a prošel tvrdou tmou,
a jeho loď když byla roztríštěna,
potichu navrátil se s hlavou raněnou.

Městečko usíná. A pole měkce hnědnou.
Pěšinka k modravým mě lesům povede.
Kolikrát žije člověk? Tisíckrát či jednou?
Podej mi duchovou svou ruku, praděde!

Vojtěch Martínek

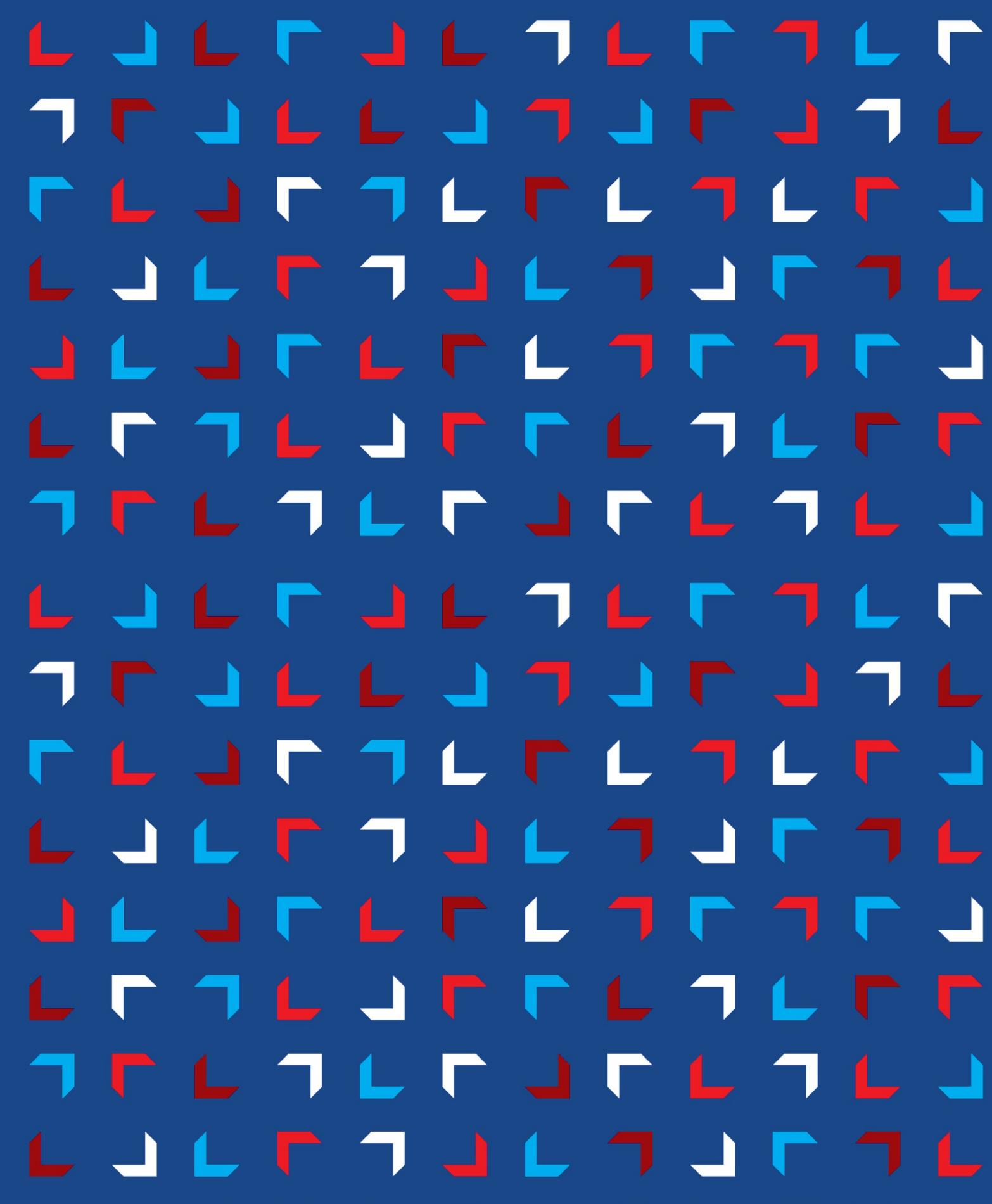
Píseň o domovině

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace

Ostrava, 2020

Vydáno jako elektronická verze 1.0 knižního vydání z roku 1937.

ISBN 978-80-7054-279-8 (pdf)

www.svkos.cz